

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

EGYÉB POLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK VÉDELMEÉRT FELELŐS
TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/ID/151/1 (2014)

EMLÉKEZTETŐ
2014. FEBRUÁR 21.

Helyszín: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 1055, Budapest, Kossuth tér 2-4, 439/a tárgyaló

Időpont: 2014. február 21.

Tárgy: Az Egyéb Polgári és Politikai Jogok Védelméért Felelős Tematikus Munkacsoport Ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Az ülés elején több résztvevő megemlítette, hogy az előző megbeszélésen készült emlékeztető pontatlanságokat tartalmaz, ezért javításokat javasoltak. **Dr. Répássy Róbert** kérte, hogy a Titkárság felé jelezzék a javasolataikat.

1. napirendi pont: Antiszemitizmus a mai Magyarországon? (Hogyan lehet jogi eszközökkel szabályozni? Milyen a zsidó közösségi élet helyzete a mai Magyarországon?)

2. napirendi pont: Gyűlölet-bűncselekmények jogi szabályozása és annak hatékonysága a hazai gyakorlatban. Megoldási javaslatok.

Petri László, a Tett és Védelem Alapítvány képviselőjeként expozéjában elmondta, hogy több zsidó szervezet összefogásával javasolta az első napirendi pontot, majd felkérte a MAZSIHISZ képviselőjét, hogy szakmai szempontból fejtsse ki észrevételeit.

Dr. Répássy Róbert jelezte, hogy a téma büntetőjogi szabályozása a korábbi ülésen is elhangzott, de a pontosság végett átadta a szót **Kunyák Gergely** beosztott ügyésznek, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Büntetőeljárási és Büntetés-végrehajtási Jogi Kodifikációs Osztály munkatársának, hogy ismertesse a szabályozási hátteret.

Kunyák Gergely elmondta, hogy a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatban több jogszabályra lehet hivatkozni. Elsőként az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvényt említette meg, amely a képviselők felszólalásainál biztosít szankcionálási lehetőséget a levezető elnöknek, ill. az elnöknek, abban az esetben, ha a felszólalásában a képviselő

kirívóan sértő megjegyzést használ, vagy beszéde rendzavaráshoz vezet. A Btk. több tényállása is foglalkozik a gyűlölet-bűncselekményekkel: közösség elleni uszítás, a nemzeti szocialista vagy a kommunista rendszerek büntetteinek nyilvános tagadása, közösség tagja elleni erőszak, önkényuralmi jelkép használata, rongálás (az elkövetési tárgyak között szerepelnek pl. vallási tárgyak), valamint egyéb bűncselekményeknél minősítő tényező az aljas indokból történő elkövetés (pl. a rasszista indok ilyennek tekinthető). A Büntetőeljárás Törvényben olyan intézkedések fogalmazódnak meg, mint például az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele. A Btk. tartalmazza az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét, valamint a sportrendezvényektől való eltiltást.

Dr. Répássy Róbert kiegészítette a felszólalást azzal, hogy 2014. március 15-én lép hatályba az új Polgári Törvénykönyv, amelyben újdonság a közösség méltóságának megsértésére. Ezt polgári perrendtartási szabályokkal is kiegészítették. Hangsúlyozta, hogy a Bíróság nem köteles bizonyítási eljárást indítani arra vonatkozóan, hogy a felperes valóban a közösség tagja-e, ezt egy nyilatkozatban kell jeleznie a kerestlevél mellékleteként. Államtitkár Úr jelezte továbbá, hogy több olyan észrevétel érkezett a Minisztériumhoz, amely szerint a közösség elleni uszítás bűncselekményét a gyakorlatban nem állapítják meg. Álláspontja szerint ez a gyűlölet-bűncselekmények legszélsőségesebb esete, ezért ezt, a legveszélyesebb, közvetlen fenyegetést jelentő szituációkra kell alkalmazni, azonban a Btk-ban az ezt megelőző esetekre is kell megoldásokat találni. A közösség tagja elleni erőszaknak a civil szervezetek álláspontját elfogadva nem kell kifejezetten személy elleni erőszaknak lennie, garázdaság típusú bűncselekmények is tartoznak ide. Dr. Répássy Róbert jelezte továbbá, hogy minden cselekményt lefedő, tökéletes szabályozást nem lehet készíteni, de amennyiben bizonyítható, hogy antiszemita motiváció áll a cselekmények mögött, a büntetőjognak van válasza ezekre a helyzetekre. Egyes vélemények szerint túlzó is a szabályozás, mivel összhangban az Alaptörvénnyel bármely nemzeti csoport közösségnek tekinthető, így közösség elleni bűncselekmények az egész Magyar Nemzet ellen is elkövethetők. Felszólalása végén Államtitkár Úr megkérdezte a résztvevőket, hogy van-e javaslat a hatályos szabályozás felülvizsgálatára, vagy valamely részlet megtárgyalására? Ezen kívül javasolta, hogy várják meg a Ptk hatályba lépését, mert a közösség méltóságának megsértése akár elrettentőbb is lehet, mint a Btk-ban található szabályozás.

Dr. Bodó Kristóf, a Tett és Védelem Alapítvány képviselőjében összefoglalta munkájukat. Három pillérré bontható a tevékenységük: az antiszemitizmus monitorozása, jogvédelem és jogsegély, önkéntesek toborzása. A Tett és Védelem Alapítvány működése során 41 feljelentést tett gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatban, amelyek egy része a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek tetteinek tagadása, a másik pedig a közösség elleni uszítás bűncselekményének tárgyában születtek. Előbbi tekintetében a bírói gyakorlat nem vet fel kérdéseket, azonban utóbbi esetében problémát jelent, hogy az Alapítvány álláspontja szerint a bírói gyakorlat kiüresítette a tényállást. Alkalmazható tényállás lenne, de a mai magyarországi környezetben ez nem elegendő. Hozzátette továbbá, hogy a rendőri gyakorlat is összhangban áll ezzel, mivel nem engedi eljutni bírói szakaszba azokat az ügyeket, amelyek gyűlöletbeszéd jellegűek, közösség ellen gyűlöletre uszítanak. Az Alapítvány véleménye szerint a bírói gyakorlat a gyűlöletre uszítást erőszakra uszításként értelmezi, annak ellenére, hogy egy Európai Tanács kerethatározat külön szankcionálni rendeli mind a gyűlöletre uszítást, mind az erőszakra uszítást. A Tett és Védelem Alapítvány egyetért Államtitkár Úr azon felvetésével, hogy a gyűlölet-bűncselekményeket több szinten is büntetni szükséges, és támogatja, ha valamilyen jogalkotói tevékenység megkezdődik ezügyben. Ezen kívül jelezte, hogy jogvédő szervezetként nincsenek olyan lehetőségeik, mint a sértettnek, és mivel

közösségekről, közösségeket ért atrocitásokról van szó, így javasolják, hogy ezen mechanizmusok álljanak a szervezetek rendelkezésére is.

Dr. Répássy Róbert elmondta, hogy érdemes lenne alaposan megvizsgálni az előző felvetéseket, mert súlyos kijelentések hangzottak el. Jelezte, hogy a közösség érdekében felléphet maga a sértett és az ügyész is (polgári eljárásnál is van erre lehetősége, nem csak büntetőügyekben). Kifejtette továbbá, hogy jelentős változást hoz az Alaptörvény negyedik módosítása, mivel a véleménnyilvánítás korlátjának állítja az emberi méltóság megsértését. Államtitkár Úr jelezte, hogy a Munkacsoport ülésein többször elhangzott javaslatokat támogatja, miszerint a Büntető Törvénykönyvben nevesítetten szerepeljenek a gyűlöletmotívumból elkövetett cselekmények.

Jovánovics Eszter, a Társaság a Szabadságjogok képviselőjeként elmondta, hogy álláspontjuk szerint a közösség tagja elleni erőszaknak a mostani (1) bekezdése, a garázdaság formája alkalmas a gyűlöletbeszéd szankcionálására, azonban nem látják, hogy alkalmaznák is ezt. Az uszítás kapcsán nem a tényállással van a probléma, nem is a bírói jogalkalmazással, hanem azzal, hogy nem jutnak el a Bíróságig azok az ügyek, amelyek megvalósítják a bűncselekményt (pl a devecséri tüntetésen elhangzott szónoklatok, aminek következtében az erőszak is megkezdődött). Jelezte, hogy nem feltétele az erőszakosság annak, hogy a tényállás megvalósuljon, a riadalomkeltés elegendő ehhez.

Dr. Répássy Róbert reagálva a felszólalásokra összegezte, hogy eljárási kérdések is felmerültek, amelyeket a készülő Büntetőeljárás Törvény kapcsán érdemes megvizsgálni. A pótmagánvád lehetőségével kapcsolatban elmondta, hogy nem támogatja teljes mértékben ezt a formát, mert így az Ügyészség következetes álláspontja megkérdőjeleződhet. Éppen ezért ebben az esetben inkább az ítélet megtámadása lenne a jó megoldás. Ezek után Államtitkár Úr megkérdezte, hogy mi volt a cél azzal a felvetéssel, hogy „Milyen a zsidó közösségi élet helyzete a mai Magyarországon?”.

Petri László elmondta, hogy ennek a kérdésnek azért szükséges a megvitatása, mert ha csak a jogi helyzettel foglalkozik a Munkacsoport, az olyan, mintha csak a jogi aspektusa létezne a kérdésnek, pedig az utóbbi években nagyon színesek a zsidó közösségek tevékenységei, annak ellenére, hogy a médiában csak az antiszemitizmus jelenik meg témaként.

Dr. Gábor György, a Magyar Zsidó Hitközösségek Szövetségének (MAZSIHISZ) képviselőjeként elmondta, hogy akár antiszemitizmusról, akár holokausztról tanítanak, nem a sokkolás a céljuk, hanem arról beszélnek, hogy milyen a zsidó élet. Véleménye szerint ez egy érzékenyítésnek is megfelel. A MAZSIHISZ tevékenysége nagyon színes, hiszen kulturális rendezvényeket szerveznek, oktatnak és nemzetközi szinten tartják a kapcsolatot különböző szervezetekkel. A közbeszédet illetően a zsidóság helyzetének ismertetésére egy kórházban lévő idős holokauszt túlélő hölgy példáját említette, aki a magyar-izraeli futballmérkőzés után öngyilkos akart lenni, mert az eseményekből úgy érezte, hogy újra át kell élnie az 1930-40-es években történeteket. Ezen kívül egy másik esetet is említett: egy ismerősénél a rendőrség fegyvert talált, amit azért vett, mert nem akarta megvárni, hogy megtámadják. Ezekkel a zsidóság érzékenységét akarta szemléltetni. Véleménye alapján ezt el kell fogadni, mert csak így érthetőek meg a reakciók a különböző eseményekre. A Hitközösségek sok feljelentést tettek gyűlölet-bűncselekményeket illetően, azonban elutasították a legtöbbet. Az áldozatvédelem is hangsúlyossá vált az elmúlt időben, több ügyet is említett erre vonatkozóan. A jogi eszközök mellett különösen fontosnak tartja a jogon túli eszközöket, mint például az oktatást,

tájékoztatást. A túlzott tiltás nem jó, tehát a jogszabályi környezet megfelelő szerinte, jogalkalmazási problémák merülnek fel inkább.

Dr. Répássy Róbert a felszólalás nyomán jelezte, hogy köszönettel veszi, ha a MAZSIHISZ, vagy a Tett és Védelem Alapítvány rendszeresen tájékoztatást nyújt a részére a jogalkalmazási kérdéseket, tapasztalatokat illetően. Ezen kívül véleménye alapján a nyomozóhatóság egyes ügyeket nem szándékosan nem juttat bírósági szakaszba, hanem a bizonyítási nehézségek állhatnak emögött, és inkább a biztosabb ügyeket juttatják tovább.

Boross Zsigmond r. alezredes az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) munkatársa megemlítette, hogy az ülés utáni héten lesz szakmai egyeztetés a civil szféra képviselőivel a devecseri eset kapcsán. A 2013-as büntetőeljárások tapasztalatait most összegzi az ORFK, de a 2012-es helyzetet ismertette az ülésen. Területi sajátosságok jellemzőek: vidéken a rongálások rendszeresebbek (ezek háttere nehezen bizonyítható), és a gyűlölet-bűncselekmények inkább Budapestre koncentrálnak. A BRFK tájékoztatása szerint 2012-ben 11 esetben indult büntetőeljárás közösség tagja elleni erőszak gyanúja alapján, amely esetekben az antiszemita motivációt is valószínűsítette a rendőrség. Jelezte, hogy több ügynél az áldozat szerepvállalása is kimutatható volt a cselekmények mögött. A legtöbb esetben azonban nehéz a nyomozó hatóságnak a motiváció kimutatása.

Dr. Répássy Róbert kiegészítette **Boross Zsigmond** r. alezredes felszólalását azzal, hogy az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Terrorrelhárítási Központ feladata a szélsőjobboldali személyek és szervezetek beazonosítása, és tevékenységük folyamatos figyelemmel kísérése.

Boross Zsigmond r. alezredes megemlítette, hogy tanulmány is készült a témában, az extremizmus motiváló erejét vizsgálták a szerzők, valamint azt, hogy az extrém ideológiák hogyan juttathatják el az embereket egy bűncselekményig.

Dr. Gábor György elmondása alapján folyamatos az együttműködésük a rendőrséggel és a titkosszolgálatokkal is.

Dr. Répássy Róbert szerint jogi választ kíván, hogy a szélsőséges ideológiákra hogyan válaszol a jogrendszer. Még nem kipróbált eszköz az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele (jogalkalmazási példa még nem ismert), de érdemes lehet erre odafigyelni.

Pethő Annamária a Szabadságvédő Alapítvány képviselője ismertette álláspontjukat: antiszemitizmus van Magyarországon egy kisebbségi szélsőjobboldali csoport keretében. Az nem jó reakció, hogy minden egyes esetben feljelentést tesznek jogvédő szervezetek, érdemesebb egyes súlyosabb eseményekre koncentrálni. Ezen kívül fontosnak tartja, hogy színes legyen a paletta a zsidó szervezeteknél, és szólaljanak fel az antiszemitizmust érintő kérdésekben. Ezen kívül örömmel fogadta, hogy a Munkacsoport ülésén nem politikai viták bontakoznak ki, hanem a szakmaiság álláspontját képviselik a civil és az állami szféra képviselői is.

Dr. Répássy Róbert elmondta, hogy a jogalkotás terén minden kormány azon az állásponton van, hogy a gyűlölet-bűncselekményeket megfelelően szabályozza, azonban a jogalkalmazási kérdéseket nem tudják befolyásolni. Ezen kívül kérte, hogy tegyenek javaslatokat a Munkacsoport tagjai, ha konkrét cselekvés szükséges.

Dr. Bodó Kristóf az elektronikus adat hozzáférhetetlenné tétele kapcsán a Kurucinfo példáját említette meg. Feljelentést tettek jogvédő szervezetek több alkalommal, azonban az eljárást a rendőrség minden esetben felfüggesztette arra hivatkozva, hogy nemzetközi bűnügyi jogsegély keretében nem kapnak információt az Egyesült Államokból. A Btk. lehetőséget ad arra, hogy külön eljárásban a Bíróság az elektronikus adatot véglegesen hozzáférhetetlenné tegye anélkül, hogy az ügy érdeméről döntene, de ezt csak az Ügyészség tudja indítványozni. Az Alapítvány minden feljelentésébe beleírta, hogy a nyomozó hatóság kezdeményezze ezt, azonban véleményük szerint nem megfelelő a kommunikáció a hivatalos szervek között, ezért nem történik semmi ezekben az esetekben.

Dr. Répássy Róbert jelezte, hogy az egy, másfél éves tapasztalatokat érdemes majd kivárni és megvizsgálni.

Jovánovics Eszter előrelépésnek értékeli, hogy az ORFK-val lesz esetmegbeszélés. Ezen kívül a Gyűlölet-bűncselekmények Elleni Munkacsoport vállalta, hogy tipizálja az eseteit. Ehhez az első lépés megtörtént, az EBESZ mintájára formanyomtatványokba bevezették az ügyeiket, az elemzés van még hátra, de tájékoztatása alapján a következő alkalomra ez is elkészül.

Dr. Répássy Róbert összegezve az ülést, elmondta, hogy a két napirendi pont összevonásra került, így együttesen tárgyalták meg a szabályozási kérdéseket és a zsidó közösségek helyzetét. Megköszönve a részvételt, berekesztette az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: Princz Viktória

Látta: Huszághné Winkler Mónika

Jóváhagyta: dr. Répássy Róbert